

Filmtaak: Pearl Harbor

Opgave

- Ontwerp een les historische kritiek met als doelstelling leerlingen kritisch te leren kijken naar historische speelfilm met aandacht voor het filmische, narratieve en symbolische niveau.
- Heb aandacht voor de lesinhouden die aan bod komen (leerplannen) en voor het ontwikkelingsniveau van de leerlingen.
- Je bent vrij in de opbouw van de les en in de keuze van extra media, historische bronnen enz.

1. ADMINISTRatieve RUBRIEK

Filmtaak Eduma 2022-2023 vakdidactiek geschiedenis Joris Pinseel

2. LESONDERWERP

De aanval op Pearl Harbor als symbool en metafoor.

3. LEERPLANDOELSTELLINGEN + NUMMERS LEERPLAN

LP9 De leerlingen lichten kenmerken toe van interculturele contacten tussen westerse en niet-westerse samenlevingen uit de moderne en de hedendaagse tijd. zie R_- _III-Ges-d D:2023:13.758 versie maart 2023, p 12

LPD 17 De leerlingen leggen collectieve herinnering uit van historische fenomenen uit de moderne en de hedendaagse tijd. > zie leerplan p. 16

Ook aandacht voor minimumdoel MD 08.01 De leerlingen bouwen een historisch referentiekader op met structuurbegrippen, scharnierpunten en kenmerken eigen aan de moderne en de hedendaagse tijd. (LPD 3, 4, 6) > zie leerplan p. 10

4. _____ BEGINSITUATIE (van leerlingen/studenten/cursisten, leeromgeving,..)

Taak gebaseerd op les uit Stage B: zie stagemap op Ufora > 23_05_04_LV_02

5. PROBLEEMSTELLING

Probleemstelling: Hoe gebruikt men in het heden het beeld van de aanval op Pearl Harbor?

Deelvraag 1: Hoe leeft de aanval op Pearl Harbor in de collectieve herinnering in de Verenigde Staten en in Japan?

Deelvraag 2: Hoe kan men de aanval op Pearl Harbor als gebeurtenis plaatsen in het historisch referentiekader?

Deelvraag 3: Hoe beïnvloedt de beeldvorming van de aanval op Pearl Harbor in speelfilms de collectieve herinnering ervan?

Evaluatievraag: Waarvoor staat het beeld van Pearl Harbor dat president Zelensky gebruikt in zijn toespraak symbool?

6. LESDOELSTELLINGEN

- Lesdoel 1: De leerling begrijpt dat men vanuit meerdere perspectieven naar een gebeurtenis kan kijken, ook vanuit niet-westerse.
- Lesdoel 2: De leerling beheerst de sleutelbegrippen “collectieve herinnering”, “intercultureel contact” en “intertekstualiteit”.
- Lesdoel 3: De leerling kan kritisch kijken naar historische speelfilm met aandacht voor het filmische, narratieve en symbolische niveau.

7. LEERSTOFVERWERKING

Herhaling aan het einde van de les op basis van een filmfragment uit *Pearl Harbor* waarin de drie niveaus van filmanalyse worden geoefend.

8. BRONNEN ter voorbereiding (met korte commentaar bij de functionaliteit van de geraadpleegde literatuur)

Chris Vos, *Bewegend verleden: Inleiding in de analyse aan films en televisieprogramma's*. Amsterdam: Boom, 2004.

Katrien De Meyer en Sara Depaepe (aangevuld door Shana Meyers) (SLO-studenten, Geschiedenis, UGent en HoGent) *ONTSTAANSGESCHIEDENIS film PEARL HARBOR* <https://www.jpg.ugent.be/nl/film-en-geschiedenis/pearl-harbor>

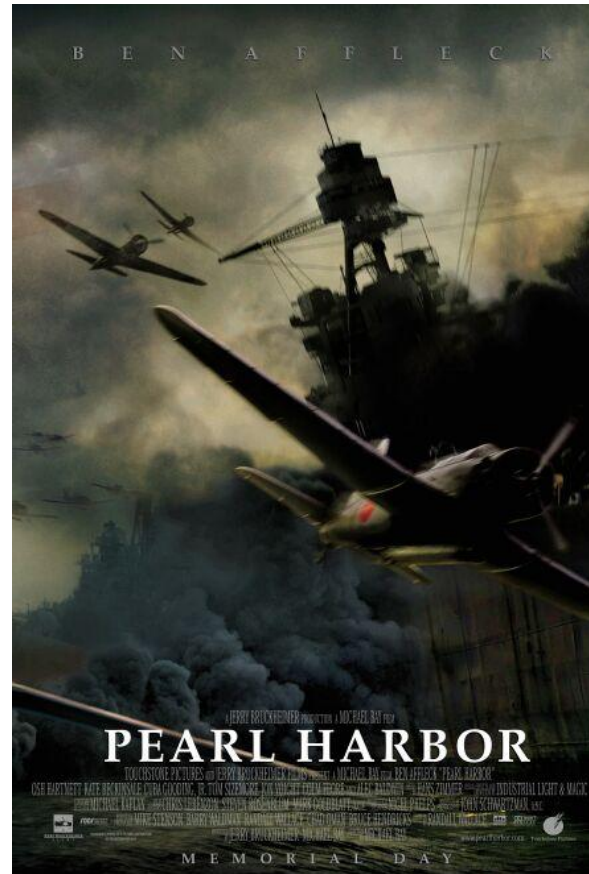
<https://www.butterfield.com/get-inspired/in-deep-the-isolation-of-japan>

<https://slate.com/human-interest/2013/12/japan-s-19th-century-modernization-why-did-the-country-end-its-isolation.html>

I. LESDOELSTELLINGEN		II. LEER- EN VORMINGSPROCES OF DRAAIBOEK	III. EVALUATIE (PER LESFASE)
<u>Doelstellingen per lesfase</u>	<u>Timing</u>	<u>Leerinhouden + Leerlingactiviteiten en leerkrachtactiviteiten: didactische werkvormen en principes, organisatie- en groeperingsvormen</u>	<u>Media</u>
	INTRO 5 min	 <p>BRON: The Mirror <i>Ukraine president Zelensky invokes 9/11 and Pearl Harbor in plea to US Congress</i>, gepost op 16 maart 2022 https://youtu.be/XCXk9fA0yxc > 0:50</p> <p>Dit is een still. Zo noemt men één stilstaand beeld, een frame, uit een film. Wie zien jullie hier? > President Zelensky van Oekraïne.</p> <p>Probleemstelling: Hoe gebruikt men in het heden het beeld van de aanval op Pearl Harbor?</p>	<p>slide met still uit online toespraak van Zelensky</p> <p>projectie slideshow op middenbord</p> <p>OLG</p>

<p>Lesdoel 3. De leerling kan kritisch kijken naar historische speelfilm met aandacht voor het filmische, narratieve en symbolische niveau.</p>	<p>FASE 1 5 min</p>	<p>“Beelden zoals deze kunnen we op drie verschillende manieren analyseren: 1) hoe het in beeld gebracht is; 2) welk verhaal er met de beelden verteld wordt; 3) de betekenis van de beelden.”</p> <p>1) Hoe in beeld gebracht? 2) Welk verhaal? 3) Wat is de betekenis?</p> <p>1) “Hoe is de mise-en-scene?” > President Zelensky zit op een stoel en praat in de camera. Achter hem staat de Oekraïense vlag. Hij is ongeschoren en draagt een groen shirt. De muur achter hem is wit. 2) “Wat vertelt hij?” > Hij verwijst naar de aanval op Pearl Harbor 3) “Waarom vertelt hij dat?” > Hij vergelijkt die aanval met de aanval van Rusland op zijn eigen land. (Kort context geven over aanval op PH.)</p> <p>Zelensky wil militaire steun krijgen van de VS. Hij toont zichzelf als een leider die dicht bij zijn soldaten staat (het groene shirt). Hij is ongeschoren, hij heeft enkel tijd voor de belangrijke dingen, zijn land is in oorlog. Door de vergelijking te maken met Pearl Harbor, hoopt hij zijn doel te bereiken: steun krijgen van de VS. Toen hij het Belgisch parlement toesprak, gebruikte hij andere beelden uit het verhaal van onze eigen geschiedenis.</p> <p>Dankzij onze analyse op 3 niveaus, konden we al deze informatie uit dat ene beeld halen.</p>	<p>doceren</p> <p>schema van analyse linkerbord</p> <p>OLG</p> <p>OLG</p> <p>aanvullend doceren</p>	<p>Wat is de bedoeling van Zelensky?</p>
<p>Lesdoel 2: De leerling beheerst de sleutelbegrippen “collectieve herinnering”, “intercultureel contact” en “intertekstualiteit”</p>		<p>Het is daarbij belangrijk om enige voorkennis te hebben: over de actualiteit en over de gebeurtenis waar Zelensky naar verwijst. De aanval op Pearl Harbor is een gebeurtenis die we een <u>collectieve herinnering</u> kunnen noemen. De centrale vraag die wij ons zullen stellen in deze les is de volgende:</p> <p>Hoe gebruikt men in het heden het beeld van de aanval op Pearl Harbor? Waar staat het symbool voor en is het een goede metafoor voor de actuele situatie in Oekraïne?</p> <p>Pearl Harbor als symbool en metafoor?</p> <p>We trachten deze historische vraag te beantwoorden door beelden van en over Pearl Harbor te bekijken en deze op de drie niveaus te analyseren: op filmisch, narratief en symbolisch niveau.</p> <p>1) Hoe in beeld gebracht? > FILMISCH 2) Welk verhaal? > NARRATIEF 3) Wat is de betekenis? > SYMBOLISCH</p>	<p>Probleemstelling</p> <p>vraagstelling op rechterbord</p> <p>schema van analyse linkerbord > ook tonen in slide</p>	

Wie kent de film *Pearl Harbor*?

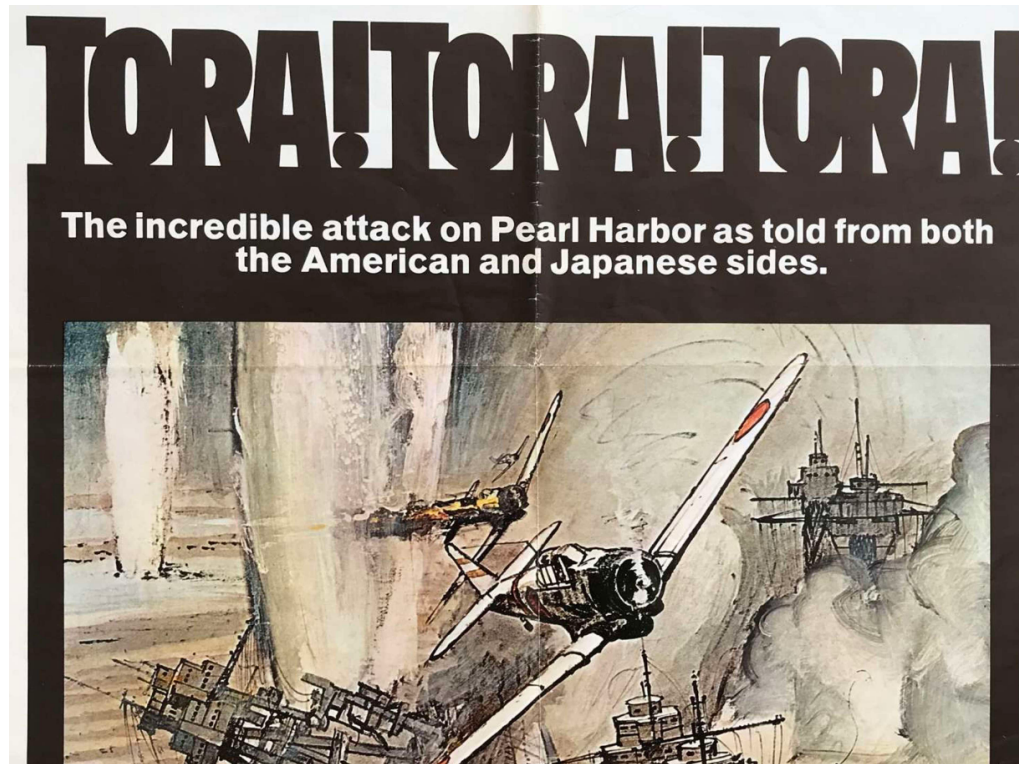
slide affiche
Pearl Harbor

Film kort inleiden op basis van *Pearl Harbor*.

Katrien De Meyer en Sara Depaepe (aangevuld door Shana Meyers) (SLO-studenten, Geschiedenis, UGent en HoGent)
<https://www.ipg.ugent.be/nl/film-en-geschiedenis/pearl-harbor>

Om dit beeld van de gebeurtenis beter te begrijpen, vergelijken we deze affiche met een affiche van een andere film over dezelfde gebeurtenis.

slide affiche
*Tora! Tora!
Tora!*

bron:

https://www.militariazone.com/upload/images/shopprod/19747/tora-tora-tora-film-poster-dated-1970_19747_pic1_size1.jpg

Wat zijn de gelijkenissen / verschillen tussen beide affiches?

Beschrijf wat jullie zien.

De affiche van *Tora! Tora! Tora!* zegt het verhaal te vertellen vanuit zowel het Amerikaanse als het Japanse perspectief.

OLG

Welke affiche spreekt het meeste aan en waarom?

<p>Lesdoel 1: De leerling begrijpt dat men vanuit meerdere perspectieven naar een gebeurtenis kan kijken, ook vanuit niet-westerse.</p>	<p>FASE 2 15 min</p>	<p>Deelvraag 1: Hoe leeft de aanval op Pearl Harbor in de collectieve herinnering in de Verenigde Staten en in Japan?</p> <p>Pearl Harbor als symbool en metafoor? - Amerikaanse en Japanse beeldvorming toen</p> <p>Bron: filmjournaal over de aanval op PH. Kort inleiden: dit werd getoond in bioscopen voor de film gespeeld werd. Mensen hadden nog geen internet of televisie, enkel krant en hooguit radio. Langs dit soort nieuwsreportages kon men de actualiteit beleven via bewegend beeld.</p> <p>Nu zullen we samen naar het filmjournaal kijken. Opdracht: bedenk zelf 1 vraag met antwoord per analyseniveau (zie schema linkerbord) tijdens het kijken.</p> <p>bron: https://youtu.be/A2kSnIS4xX8</p> <p>De aanval op Pearl Harbor was een laffe oorlogsmisdaad.</p> <p>> zeer kort terugkoppelen naar intro en uitspraak Zelensky over PH.</p>	<p>vraagstelling op rechterbord</p> <p>doceren</p> <p>videofilmpje</p> <p>klasgesprek op basis van de opdracht</p> <p>OLG</p>	<p>Welk beeld van de aanval op PH schetst men in dit fragment?</p>
---	--------------------------	---	---	--

Pearl Harbor als symbool en metafoor?
- Amerikaanse en Japanse beeldvorming toen en nu

Website Pearl Harbor over Japanse visie op deze gebeurtenis.

The screenshot shows the Pearl Harbor website with a navigation bar containing 'Tours', 'Plan Your Visit', 'Learn', 'Contact', and a red 'Find a Tour' button. The main content area features two sections: 'Ignoring the Past' and 'The Yasukuni Shrine'. The 'Ignoring the Past' section discusses how the Japanese view the attack today and mentions Prime Minister Shinzo Abe. The 'The Yasukuni Shrine' section describes the shrine's role in honoring those who died for the Empire of Japan, including those convicted of crimes during World War II.

bron: <https://pearlharbor.org/blog/revisiting-the-past-how-japan-views-pearl-harbor/>

Japan “negeert” het verleden. In het Yasukuni schrijn vereren zij oorlogsmisdadigers, volgens de website van PH.

vraagstelling
op rechterbord

slide met
screenshot
website PH

doceren

slide met foto
schrijn

Om de Japanse hedendaagse beeldvorming rond de aanval op Pearl Harbor te begrijpen, moeten we verder teruggaan in de geschiedenis en ons afvragen hoe de VS en Japan zich tot elkaar hebben verhouden.

> Japan uit isolatie gedwongen door VS > Japans-Russische oorlog > Volkerenbond, VS en Manchu > economische sancties VS - Japan > Alliantie asmogendheden.

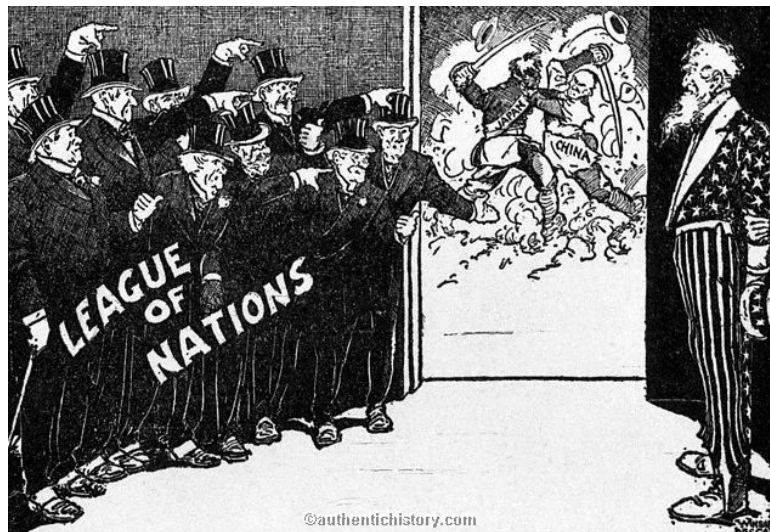
doceren
adhv
slideshow

bron:
https://www.reddit.com/r/PropagandaPosters/comments/7d4pal/japanese_depiction_of_an_american_warship1854/

bron: <https://i.pinimg.com/originals/6e/c6/a1/6ec6a11af39f2d70e0b7aec6c6e51575.jpg>

bron: <https://www.ecosia.org/images?q=flags%20WW2>

Japan had door de embargo's geen toegang meer tot Amerikaans olie. Zij hadden dit nodig om hun oorlog in China te kunnen voortzetten. Omdat diplomatieke oplossingen uitbleven, besloot Japan tot een verrassingsaanval op de Amerikaanse Pacific Fleet te PH. Enkel een aanval bij verrassing gaf Japan, die itt tot de VS geen lange oorlog konden voeren, een kans op slagen.

OLG

aanvullend doceren

Waarom was vanuit Japans perspectief een verrassingsaanval op PH onvermijdelijk?

De Amerikaans vloot kon het hen uiterst moeilijk maken als zij Nederlands Indië zouden aanvallen om toegang te krijgen tot olie. (Korte vergelijking maken met oorlog in Oekraïne.)

FASE 3
10 min

Deelvraag 2: Hoe kan men de aanval op Pearl Harbor als gebeurtenis plaatsen in het historisch referentiekader?

Pearl Harbor als symbool en metafoor?

- Amerikaanse en Japanse beeldvorming toen en nu
- Een historische gebeurtenis

Werken aan geschiedenis = plaatsen in historisch referentiekader. WAAR >

bron: <https://nmpmaps.com/wp-content/uploads/pacific-campaign-map.jpg>

vraagstelling
op rechterbord

WAT, WANNEER en
WAAR?

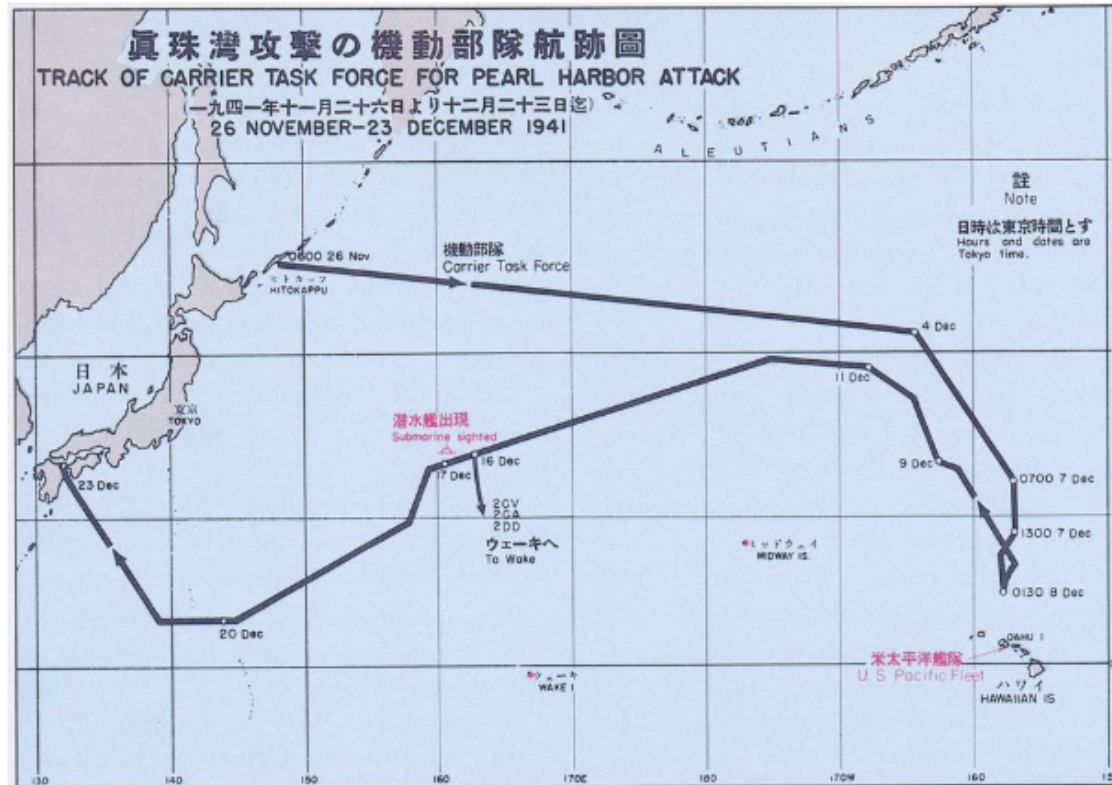
OLG

> een verrassingsaanval
> 7 december 1941

slide met
wereldkaart

> gevechten

Enorm groot gebied waarin de oorlog tussen VS en Japan werd uitgevochten.
Japans aanvalsplan (buitgemaakte stafkaart - Engelse vertaling werd later bijgevoegd).

bron: <https://neverwasmag.com/wp-content/uploads/2018/08/1941-Pearl-Harbor-attack-map.jpg>

Kernwoorden op het linkerbord plaatsen bij maatschappelijke domeinen tijdens OLG -> koppelen aan handboek / cursus.

- olie-embargo
- verrassingsaanval
- oorlogsverklaring
- allianties
- Pacific Fleet

doceren

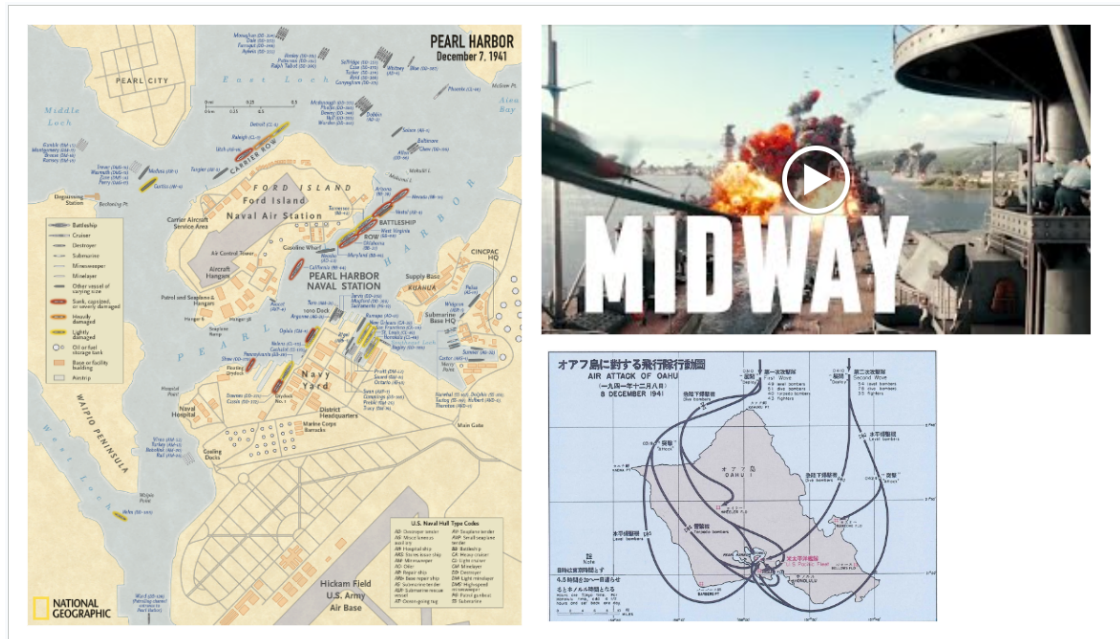
slide met
stafkaarten

OLG

Bij welk(e) maatschappelijke domein(en) horen de sleutelbegrippen hier op het bord?

De manier waarop de aanval in de speelfilm *Midway* in beeld is gebracht, lijkt te kloppen met de stafkaart en de historische kaart.
Kort bekijken terwijl kaarten naast filmfragment zichtbaar blijven.

bron: <https://youtu.be/Ds97uKVQXrc>

Als we dit fragment uit een speelfilm vergelijken met het bioscoopjournaal, zien we dat er andere filmische elementen gebruikt worden om een verhaal te vertellen over dezelfde gebeurtenis.

Verschillende perspectieven worden getoond: de vegende matrozen op het schip, het kind aan wal, de mannen in de auto, de scène in het woonhuis. Er zijn andere camerastandpunten mogelijk in een speelfilm (met voorbereide sets) dan in een bioscoopjournaal). Close-ups en voorbereide tekst is mogelijk. Zo kunnen we makkelijk meevoelen met de personages in het verhaal.

Dit noemt men **dramatisatie**, die we in de narratieve laag kunnen analyseren.

In het bioscoopjournaal wordt hetzelfde effect bereikt door de voice-over en de muziek.

doceren

beelden soms pauzeren

en tonen op de kaarten waar de actie op dat moment is

OLG

verwijzen naar linkerbord:

schema van de 3 niveaus van analyse

OLG

Waarin verschilt dit fragment van het bioscoopjournaal?

- > Wat doet de camera?
- > Wat hoor je?
- > Waar wordt er gefilmd en hoe?

Hoe zorgt men in het bioscoopjournaal ook voor een dramatisch element?

	<p>FASE 4 10</p>	<p>Hoe beïnvloedt de beeldvorming van de aanval op Pearl Harbor in speelfilms de collectieve herinnering ervan?</p> <p>Pearl Harbor als symbool en metafoor?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amerikaanse en Japanse beeldvorming toen en nu - Een historische gebeurtenis als symbool <p>Dramatisering laat toe om een beeld te schetsen van een gebeurtenis vanuit een bepaald standpunt. Dat beeld kan ook op <u>symbolisch niveau</u> geanalyseerd worden.</p> <p>Aan de hand van een filmfragment uit <i>Pearl Harbor</i> zullen we de beeldvorming rond deze gebeurtenis op de 3 eerder besproken niveaus samen analyseren. We herhalen nog even op het linkerbord:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hoe in beeld gebracht? > FILMISCH - gebruik camera, decor, muziek, ... 2) Welk verhaal? > NARRATIEF - dramatisering? 3) Wat is de betekenis? > SYMBOLISCH - welke waarden en normen? <p>Filmfragment: aanvalscène uit <i>Pearl Harbor</i> bron: https://www.youtube.com/watch?v=zR4Hoxnvwis&ab_channel=MonroeLa</p> <p>Filmische laag</p> 	<p>doceren</p> <p>linkerbord: overlopen en concrete vragen erbij schrijven</p> <p>OLG</p>	<p>Wat hoor je? Lachende matrozen</p> <p>Wat zie je? Dobbelende matrozen Ze lezen de krant Zijn ontspannen</p> <p>Wat doet de camera? Filmt frontaal Mooi effect onder de lopen van het grote kanon</p> <p>Ogen de kostuums en het decor realistisch?</p> <p>! niet: <i>zijn</i> ze realistisch? -> daarvoor is historisch onderzoek nodig ...</p>
--	----------------------	---	---	---

Narratieve laag

Symbolische laag

De aanval op Pearl Harbor was een grote nederlaag voor de VS. Toch zien we in dit beeld een dappere matroos die, zelfs al heeft hij zelf minder rechten dan de witte matrozen, terugvecht.

OLG

Hoe ondersteunen deze keuzes van de scenaristen en de regisseur de dramatisatie in de narratieve laag?

De hoofdpersonages hebben de nacht ervoor te veel gefeest en worden wakker door overvliegende vliegtuigen.

Plots horen ze ontploffingen.

Vind je dit fictieve element passen bij de gebeurtenis die in beeld wordt gebracht?

Helpt dit om mee te leven bij wat er getoond wordt?

OLG

Een keukenhulpje, een Afro-Amerikaan, springt achter een luchtafweerkanon en haalt een Japans vliegtuig neer.

OLG

Welke symboliek zien jullie hierin?

	<p>OUTRO 5 min</p>	<p>Pearl Harbor als symbool en metafoor?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amerikaanse en Japanse beeldvorming toen en nu - Een historische gebeurtenis als symbool - Een metafoor voor Rusland versus Oekraïne <p>Conclusie: Zelensky gebruikt het beeld van de aanval op Pearl Harbor symbolisch. Het is een metafoor. Net zoals Japan toen, is Rusland nu een agressor die onterecht ten oorlog is getrokken. Film is een beeld van het verleden, niet het verleden zelf. Dit noemt men <u>intertekstualiteit</u>, waarbij filmbeelden ook opgevat worden als tekst. Films verwijzen naar elkaar. Zelensky verwijst hier naar de Amerikaanse (of westerse) collectieve herinnering van de aanval op Pearl Harbor. Het Japanse (niet-westerse) perspectief is niet interessant voor hem. Hij wil steun van de VS en gebruikt daarom beelden uit de Amerikaanse collectieve herinnering.</p>	<p>bordschema rechts</p> <p>OLG</p> <p>begin slideshow</p> <p>OLG</p>	<p>Waarvoor staat het beeld van Pearl Harbor dat president Zelensky gebruikt in zijn toespraak symbool?</p> <p>Verwijst Zelensky naar het verleden zelf, of naar de gekende beelden in onze collectieve herinnering en naar de verhalen daarover?</p>
--	------------------------	---	---	---